

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 14568

Tarih : 20.10.2025

35593

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki soruların Adalet Bakanı Yılmaz TUNÇ tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

İbrahim AKIN
İzmir Milletvekili

Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (AİHS) ve ona ek 7 No'lu Protokol'ü onaylayarak taraf devlet sıfatı kazanmıştır. Buna rağmen, vicdani ret hakkı hâlen iç hukukta tanınmamakta; bu hakkı kullanan bireyler hakkında idari ve cezai yaptırımlar uygulanmaktadır.

Bu çerçevede, vicdani retçi Çınar Koçgiri Doğan hakkında 2023 yılında "Yoklama Kaçağı Kalmak" suçlamasıyla Sivas Cumhuriyet Başsavcılığı'nca soruşturma başlatılmış, Sivas 3. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 5 ay hapis cezası verilmiş ve karar Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB) kapsamında değerlendirilmiştir. Ancak 2025 yılında aynı gerekçelerle yeniden yargılama süreci başlatılmış; önceki HAGB dosyası "yoklama kaçağı suçunun devam ettiği" iddiasıyla yeniden açılmıştır. Bu durum, "aynı fiil nedeniyle iki kez yargılanmama" ilkesinin açık ihlali niteliğindedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye'yi vicdani ret hakkını tanımadığı için dört ayrı davada mahkûm etmiştir (Ülke/Türkiye, Erçep/Türkiye, Savda/Türkiye, Demirtaş/Türkiye). Buna karşın, Türkiye hâlâ bu kararlar doğrultusunda gerekli yasal düzenlemeleri yapmamıştır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 13 Haziran 2024 tarihli ara kararında, Türkiye'yi tekrar uyararak vicdani ret hakkının yasal zemine kavuşturulmasını talep etmiştir. Ancak hâlihazırda, vicdani ret hakkını kullanan bireyler cezai kovuşturmalar, hapis cezaları ve toplumsal baskılarla karşılaşmaya devam etmektedir.

Çınar Koçgiri Doğan'ın 16 Ekim 2025 tarihinde Sivas 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yeniden yargılanmış olması, Türkiye'nin AİHM kararlarını uygulamamakta ısrar ettiğini ve vicdani ret hakkını fiilen bastırdığını göstermektedir.

Bu bağlamda;

1. Türkiye, AIHM'in Ülke/Türkiye, Ercep/Türkiye, Savda/Türkiye ve Demirtaş/Türkiye kararlarının gereklerini yerine getirmemiştir. Bu kararlar doğrultusunda vicdani ret hakkının tanınmasına yönelik herhangi bir yasal çalışma yapılmakta mıdır?
2. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 13 Haziran 2024 tarihli kararında Türkiye'ye yönelttiği uyarılar ve tavsiyeler dikkate alınmış mıdır? Bu kapsamda Adalet Bakanlığı'nın yürüttüğü bir uyum planı bulunmakta mıdır?
3. Çınar Koçgiri Doğan hakkında aynı eylem nedeniyle birden fazla kez soruşturma ve kovuşturma yürütülmesi, Anayasa'nın 36. maddesi ve AIHS'in 7 No'lu Protokolü'nün 4. maddesiyle güvence altına alınan "iki kez yargılanmama hakkı"nın ihlali değil midir?
4. Türkiye'de vicdani ret hakkını kullandığı için yargılanan, ceza alan veya denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulan kişi sayısı kaçtır?
5. Anayasa Mahkemesi'nde vicdani ret hakkının kullanılması talebiyle bugüne dek kaç başvuru yapılmıştır? Bu başvuruların yıllara göre dağılımı nedir? Bu başvuruların kaç, nasıl sonuçlanmıştır?
6. Anayasa Mahkemesi'nde vicdani ret hakkına dair sonuçlanmayı bekleyen kaç dosya bulunmaktadır? Sonuçlanmayı bekleyen dosyaların başvuru yapıldığı tarihlerin yıllara göre dağılımı nedir?
7. Türkiye'de yoklama kaçağı, bakaya ve firar statüsünde, ayrı ayrı yanıtlanmak üzere 2020 yılından bugüne dek kişi bulunmaktadır? Yıllara göre dağılımı nedir?
8. Vicdani ret hakkına ilişkin düzenleme eksikliğinin giderilmesi amacıyla Meclis'e sunulmak üzere hazırlanan veya hazırlık aşamasında olan bir yasa taslağı bulunmakta mıdır?
9. Vicdani ret hakkını kullanan bireyler hakkında "yoklama kaçağı" veya "bakaya" suçlamalarıyla açılan davalarda, askerlik hizmeti yerine alternatif sivil hizmet modeli getirilmesi yönünde Bakanlığınızca yapılan bir çalışma var mıdır?
10. Uluslararası insan hakları sözleşmeleri doğrultusunda, vicdan, düşünce ve inanç özgürlüğünün korunması adına Adalet Bakanlığı'nın önümüzdeki dönemde atmayı planladığı adımlar nelerdir?